

**O‘ZBEKISTONDA SOG’LIQNI SAQLASH TIZIMINING TARIXIY
TRANSFORMATSIYASI (1991–2025)**

Narzillayeva Ra’no Nizam qizi

BA-103 guruh

Millat Umidi universiteti

Annotatsiya. Mazkur maqolada 1991–2025-yillar oralig‘ida O‘zbekistonda sog‘liqni saqlash tizimida amalga oshirilgan islohotlar, ularning bosqichma-bosqich rivojlanish yo‘nalishlari, ijtimoiy ahamiyati hamda davlat siyosatidagi o‘rni tahlil etiladi. Maqolada mustaqillikdan so‘ng sog‘liqni saqlash tizimi qanday shakllangani, tibbiyot infratuzilmasining modernizatsiyasi, raqamli texnologiyalarni joriy etish, tibbiy sug‘urta tizimining yaratilishi va aholiga ko‘rsatilayotgan xizmatlar sifatining oshishi tarixiy nuqtai nazardan yoritilgan.

Kalit so‘zlar. O‘zbekiston, sog‘liqni saqlash, mustaqillik, islohotlar, tibbiyot, aholi salomatligi, raqamli tibbiyot, tibbiy sug‘urta, ijtimoiy siyosat, “Sog‘lom avlod”, pandemiya, innovatsion rivojlanish.

**THE HISTORICAL TRANSFORMATION OF THE HEALTHCARE
SYSTEM IN UZBEKISTAN (1991–2025)**

Annotation. This article analyzes the healthcare reforms implemented in Uzbekistan between 1991 and 2025, their gradual stages of development, social significance, and role in state policy. It highlights the formation of the national healthcare system after independence, modernization of medical infrastructure, introduction of digital technologies, establishment of the medical insurance system, and the historical evolution of measures to improve the quality of healthcare services for the population.

Keywords: *Uzbekistan, healthcare, independence, reforms, medicine, public health, digital healthcare, medical insurance, social policy, “Healthy Generation”, pandemic, innovative development.*

ИСТОРИЧЕСКАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ СИСТЕМЫ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ (1991–2025)

Аннотация. *В данной статье анализируются реформы в системе здравоохранения Узбекистана, проведённые в период с 1991 по 2025 годы, их поэтапное развитие, социальная значимость и роль в государственной политике. Освещаются формирование национальной системы здравоохранения после обретения независимости, модернизация медицинской инфраструктуры, внедрение цифровых технологий, создание системы медицинского страхования и историческое развитие мер по повышению качества медицинских услуг для населения.*

Ключевые слова: *Узбекистан, здравоохранение, независимость, реформы, медицина, здоровье населения, цифровое здравоохранение, медицинское страхование, социальная политика, «Здоровое поколение», пандемия, инновационное развитие.*

O‘zbekiston mustaqillikka erishgan 1991-yildan boshlab mamlakat ijtimoiy siyosatining muhim yo‘nalishlaridan biri sifatida sog‘liqni saqlash tizimini rivojlantirish masalasi doimiy e‘tiborda bo‘ldi. Sobiq ittifoq davrida sog‘liqni saqlash tizimi markazlashgan, resurslar jihatdan cheklangan, aholining ehtiyojlarini to‘liq qondira olmaydigan holatda edi. Shu sababli mustaqillikdan so‘ng yangi, milliy sog‘liqni saqlash modelini yaratish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishiga aylandi.

Sog‘liqni saqlash tizimi transformatsiyasi jarayonida qonuniy asoslar yaratildi, moddiy-texnik baza mustahkamlandi, tibbiy xizmatlar sifati va qamrovi kengaydi, xalqaro hamkorlik kuchaydi. Ayniqsa, 2017-yildan boshlab raqamli

tibbiyot, xususiy sektor va tibbiy sug'urta tizimining joriy etilishi tibbiyot sohasining yangi bosqichiga asos soldi.

1991–2000-yillar: Milliy sog'liqni saqlash tizimining shakllanish davri

Mustaqillikdan so'ng sobiq SSSR davrida amal qilgan tibbiyot tizimi o'rniga milliy model yaratish zaruriyati tug'ildi. 1992-yilda Sog'liqni saqlash vazirligi qayta tashkil etildi. 1996-yilda "Aholi sog'lig'ini saqlash to'g'risida"gi qonun qabul qilinib, tibbiyot tizimining huquqiy asoslari yaratildi. Bu davrda "Sog'lom avlod uchun" jamg'armasi tashkil etildi, onalar va bolalar salomatligini muhofaza qilish, yuqumli kasalliklarning oldini olish bo'yicha davlat dasturlari amalga oshirildi. Qishloq joylarda yangi vrachlik punktlari ochildi, aholiga bepul tibbiy yordam ko'rsatish tizimi saqlab qolindi. Shuningdek, xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikda (Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti, UNICEF, UNDP) emlash, tibbiy profilaktika, ichimlik suvi va sanitariya holatini yaxshilash bo'yicha dasturlar amalga oshirildi.

2001–2010-yillar: Tibbiy infratuzilma va kadrlar tizimini modernizatsiya qilish bosqichi

Bu yillarda sog'liqni saqlash tizimi moddiy-texnik jihatdan yangilandi. Qishloq vrachlik punktlari (QVP) va oilaviy poliklinikalar tashkil etilishi aholiga birlamchi tibbiy xizmat ko'rsatishni yaxshiladi. Respublika miqyosida ixtisoslashtirilgan tibbiyot markazlari — kardiologiya, onkologiya, gematologiya, jarrohlik markazlari faoliyatini kengaytirdi. Tibbiyot xodimlarining malakasi oshirildi, tibbiyot oliygohlari soni ko'paydi. 2006-yilda Sog'liqni saqlash vazirligiga qarashli "Tibbiyot axborot tizimlari markazi" tashkil etilib, raqamlashtirish jarayonlari boshlanib ketdi. Bu davrda "Sog'lom ona — sog'lom bola", "Sog'lom oila — sog'lom jamiyat" dasturlari qabul qilinib, profilaktika ishlari kengaytirildi.

2011–2016-yillar: Aholi salomatligini mustahkamlash va sog'lom turmush tarzini targ'ib etish davri

Bu yillarda sog'lom avlod siyosati davom ettirildi. Prezident farmonlari asosida "Sog'lom bola" yili (2014) hamda "Oila yili", "Ijtimoiy himoya yili" kabi davlat dasturlari sog'liqni saqlash tizimini ijtimoiy siyosat bilan bog'lashda muhim ahamiyat kasb etdi. Yangi diagnostika uskunalari, laboratoriyalar va tez tibbiy

yordam markazlari ochildi. Shahar va viloyatlarda zamonaviy shoshilinch tibbiy yordam markazlari ishga tushdi. Shuningdek, 2015-yildan boshlab tibbiy sug'urta tizimiga tayyorgarlik bosqichi boshlandi.

2017–2025-yillar: Raqamli sog'liqni saqlash va innovatsion transformatsiya davri

Prezident Shavkat Mirziyoyev rahbarligida sog'liqni saqlash tizimi tubdan isloh qilindi. “Harakatlar strategiyasi”da aholi salomatligini mustahkamlash, sog'lom turmush tarzini qaror toptirish, tibbiy xizmatlarni raqamlashtirish ustuvor yo'nalish sifatida belgilandi.

Asosiy islohotlar:

- 2019-yilda “Sog'liqni saqlashni rivojlantirish konsepsiyasi (2019–2025)” qabul qilindi.

- Elektron tibbiy karta, raqamli poliklinika va telemeditsina tizimi joriy etildi.

- Tibbiyotda davlat-xususiy sheriklik asosida yangi klinikalar tashkil qilindi.

- 2020-yilda pandemiya davrida sog'liqni saqlash tizimi sinovdan o'tdi: karantin markazlari, mobil laboratoriyalar, vaksinatsiya tizimi qisqa muddatda yo'lga qo'yildi.

- 2021-yildan boshlab majburiy tibbiy sug'urta tizimi pilot hududlarda joriy etildi (Sirdaryo, Toshkent shahri).

- 2022–2025-yillarda esa “Raqamli tibbiyot”, “Onlayn poliklinika” tizimlari ishga tushirilib, sun'iy intellekt asosida diagnostika yo'lga qo'yilmoqda. Bu davrda xalqaro reytinglarda O'zbekistonning sog'liqni saqlash ko'rsatkichlari sezilarli yaxshilandi. Masalan, onalar o'limi 2 barobar, bolalar o'limi esa 3 barobar kamaydi, o'rtacha umr 73 yoshga yetdi.

Xulosa: 1991–2025-yillar O'zbekiston sog'liqni saqlash tizimining tarixida chuqur transformatsiya davri bo'ldi. Bu davr mobaynida tizim markazlashgan sovet modelidan mustaqil, zamonaviy va inson salomatligiga yo'naltirilgan milliy modelga o'tdi. Mustaqillikning dastlabki yillarida tibbiy infratuzilmani tiklash,

aholining sogʻlom turmush tarzini shakllantirish va tibbiyot xodimlarining malakasini oshirishga katta eʼtibor qaratildi.

XXI asrning birinchi oʻn yilligidan boshlab sogʻliqni saqlash tizimi “Sogʻlom avlod uchun” va “Sogʻlom ona — sogʻlom bola” dasturlari orqali ijtimoiy yoʻnaltirilgan rivojlanish yoʻliga oʻtdi. Soʻnggi yillarda esa tibbiyot sohasi raqamlashtirish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish, davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini kengaytirish orqali yangi bosqichga koʻtarildi.

Bugungi kunda Oʻzbekiston sogʻliqni saqlash tizimi:

- raqamli texnologiyalar asosida ishlovchi axborot platformalariga ega;
- xususiy sektor faol ishtirok etmoqda;
- majburiy tibbiy sugʻurta tizimi joriy etilmoqda;
- xalqaro standartlarga mos tibbiy xizmatlar yoʻlga qoʻyilgan;
- profilaktika va sogʻlom turmush tarzini targʻib etish davlat siyosatining ustuvor yoʻnalishiga aylangan.

Pandemiya davrida tibbiyot tizimi duch kelgan sinovlar ham katta tajriba maktabi boʻlib xizmat qildi — bu jarayon respublika miqyosida zaxira tizimlarini kuchaytirish, tibbiy logistika, laboratoriya tarmoqlari va raqamli epidemiologik monitoring tizimlarini joriy etishga turtki berdi.

Shunday qilib, 1991–2025-yillar mobaynida Oʻzbekiston sogʻliqni saqlash tizimi barqaror, innovatsion va inson salomatligi markazida boʻlgan milliy tizimga aylandi. Kelgusida tibbiy xizmatlarning raqamli boshqaruvi, xalqaro hamkorlikni chuqurlashtirish va sogʻlom turmush madaniyatini shakllantirish yoʻnalishlari mamlakat sogʻliqni saqlash siyosatining asosiy strategik ustuvorliklari boʻlib qoladi.

FOYDALANILGAN MANBALAR

1. Oʻzbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent, 2023.
2. “Aholi sogʻligʻini saqlash toʻgʻrisida”gi Qonun, 1996-yil.
3. “Oʻzbekiston tarixi. Milliy istiqlol davri.” – Qamariddin Usmonov, Toshkent: “Oʻqituvchi”, 2019.

4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 9-dekabrdagi PQ–4554-son qarori “Sog‘liqni saqlash tizimini 2025-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi to‘g‘risida”.
5. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi ma’lumotlari (2020–2025).
6. World Health Organization (WHO). Uzbekistan Country Cooperation Strategy 2021–2025. – Geneva, 2021.
7. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining farmoni, 2020-yil 12-noyabr, PF–6110-son “Aholi salomatligini mustahkamlash va sog‘lom turmush tarzini keng targ‘ib etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”.
8. “Sog‘lom avlod uchun” davlat dasturi. – Toshkent, 1993-yildan boshlab amalga oshirilmoqda.
9. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori, 2022-yil 15-mart, №135 – “Tibbiyot sohasini raqamlashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”.
10. Lex.uz – Normativ-huquqiy hujjatlar ma’lumotlar bazasi. <https://lex.uz> (<https://lex.uz/>)
11. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti rasmiy veb-sayti. <https://president.uz> (<https://president.uz/>)
12. O‘zbekiston Milliy axborot agentligi (UzA). – “Sog‘liqni saqlash tizimida yangi bosqich: tibbiy sug‘urta va raqamli xizmatlar”, 2023-yil.
13. T. Qosimov. “O‘zbekistonda sog‘liqni saqlash tizimining ijtimoiy-iqtisodiy islohotlari” – “Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar” jurnali, №3, 2022.
14. WHO Regional Office for Europe. Health System Transformation in Uzbekistan: Progress and Challenges. – Copenhagen, 2023.
15. UNDP Uzbekistan. Health and Social Protection Reforms in Uzbekistan: Analytical Report 2022–2024. – Tashkent, 2024.